

Piše: Igor Isailović

Budući temelji privrednog poslovanja

Put ka evrointegracijama popločan je korenitim promenama. Jedna od oblasti na spisku uslova za evrointegracije jeste i izmena sistemskog zakona o privrednim društvima. Zakonodavni organ je izvršio izmene celog propisa, koji reguliše pitanje upravljanja, statusnih promena, promene pravne forme, prestanka i drugih pitanja od značaja za položaj privrednih društava, kao i pravni položaj preduzetnika tj. donelo je nov Zakon o privrednim društvima.

Imajući u vidu da je Zakon o privrednim društvima de facto „ustav“ tj. skup najvažnijih pravila pravnog života privrednih društava, u ovom broju biće reči samo o ovom propisu i o najbitnijim odredbama koje predviđa ovaj propis.

Pravne forme

U pogledu pravnih formi privrednih društava promena nije bilo i privredno društvo i dalje može da posluje kao ortačko, komanditno, društvo sa ograničenom odgovornošću i akcionarsko društvo.

Osnivački akti

Zakonom je predviđeno da se osnivački akt akcionarskog društva ne menja, što je jako diskutabilno. Predviđeno je i da je Osnivački akt ništav ako:

- 1) nema formu propisanu ovim zakonom ili
- 2) je delatnost društva koja se navodi u osnivačkom aktu suprotna prinudnim propisima ili javnom poretku ili
- 3) ne sadrži odredbe o poslovnom imenu društva, ulozima članova, iznosu osnovnog kapitala ili pretežnoj delatnosti društva ili
- 4) su svi potpisnici, u trenutku zaključenja osnivačkog akta, bili pravno ili poslovno nesposobni.

Ugovor ortaka

Pored prava i obaveza propisanih Osnivačkim aktom i drugim opštim aktima društva, zakonom je predviđena mogućnost da član društva sa jednim ili više članova istog društva že urediti:

- 1) posebne obaveze tih članova prema društvu;
- 2) prava i obaveze tih članova u vezi sa prenosom udela odnosno akcija;
- 3) kako će glasati u skupštini, po određenim ili svim pitanjima;
- 4) način preraspodele dobiti između tih članova;
- 5) način rešavanja blokade u odlučivanju;
- 6) druga pitanja od značaja za njihove međusobne odnose.

Ugovor ortaka, inače, ima sličnu pravnu prirodu kakvu je ranije imao ugovor članova društva.

Imovina, neto imovina i osnovni kapital

Novelama zakona konačno je razjašnjeno značenje ovih bitnih termina. Imovinu društva čine stvari i prava u vlasništvu društva, kao i druga prava društva.

Neto imovina (kapital) društva, u smislu ovog zakona, jeste razlika između vrednosti imovine i obaveza društva.

Osnovni (registrovani) kapital društva je novčana vrednost upisanih uloga članova društva u društvo (vrednost novčanih i nenovčanih ulaganja) koja je registrovana u skladu sa zakonom o registraciji.

Vrednost nenovčanog uloga utvrđuje se:

- 1) sporazumno od strane svih članova društva;
- 2) putem procene, u javnim akcionarskim društvima.

Novina u zakonu je da, ukoliko je vrednost nenovčanog uloga utvrđena sporazumno od strane članova društva u skladu sa članom 50. stav 1. tačka 1) ovog zakona, a društvo nije u mogućnosti da izmiruje svoje obaveze u redovnom toku poslovanja, poverilac društva ima pravo da zahteva da nadležni sud u vanparničnom postupku utvrdi vrednost nenovčanog uloga u vreme unošenja tog uloga. Ako sud u postupku utvrdi da je vrednost nenovčanog uloga bila manja od sporazumno utvrđene, sud će naložiti članu društva koji je uneo taj nenovčani ulog da razliku do sporazumno utvrđene vrednosti tog uloga isplati društvu i da solidarno sa društvom snosi troškove sudskog postupka. Ovom izmenom članovi društva će biti posebno oprezni kada budu vršili „dokapitalizacije“ društva, jer će se svako precepnjivanje imovine i prava biti mala vrata za solidarnu odgovornost osnivača za obaveze društva.

Dužnost pažnje

Zakonom je posebno predviđeno koja se lica smatraju povezanim licima, za koja važe obaveze da postupaju sa dužnom pažnjom, a u daljem tekstu zakona predviđeno je decidirano šta se smatra dužnošću pažnje. Takođe je definisan termin „pažnje dobrog privrednika“ koji podrazumeva „stepen pažnje sa kojom bi postupalo razumno pažljivo lice koje bi posedovalo znanje, veštine i iskustvo, koje bi se osnovano moglo očekivati za obavljanje te dužnosti u društvu.“ Lice navedeno u članu 61. Zakona dužno je da odbor direktora, odnosno nadzorni odbor ako je upravljanje društvom dvodomno, obavesti o postojanju ličnog interesa (ili interesa sa njim povezanog lica) u pravnom poslu koje društvo zaključuje, odnosno pravnoj radnji koju društvo preduzima.

Ovo je revolucionarno dobra odredba, imajući u vidu loše navike pojedinih naših privrednika. Ovom odredbom biće olakšan i posao sudskih organa koji budu istraživali eventualne zloupotrebe u privrednom poslovanju, posebno što je za zaključenje ovih ugovora potrebna saglasnost određenih organa u društvu.

Non-Competition (Dužnost poštovanja zabrane konkurencije)

Jedno od boljih rešenja jeste i taksativno navođenje svih situacija kada se vrši povreda dužnosti zabrane konkurencije i zakonske mogućnosti za zaštitu ove, kod nas zanemarene obaveze članova društva.

Naime, članovi društva ne mogu bez pribavljenog odobrenja organa društva:

- 1) imati svojstvo lica u drugom društvu koje ima isti ili sličan predmet poslovanja;
- 2) biti preduzetnik koji ima isti ili sličan predmet poslovanja;
- 3) biti zaposlen u konkurentskom društvu;
- 4) biti na drugi način angažovan u konkurentskom društvu;
- 5) biti član ili osnivač u drugom pravnom licu koje ima isti ili sličan predmet poslovanja.

Društvo ima pravo da od lica koje krši ovu zabranu zahteva:

- 1) naknadu štete;
- 2) prenos na društvo koristi koju je to lice, odnosno konkurentsko društvo, ostvarilo kao posledicu te povrede;
- 3) isključenje tog lica kao člana društva, ako je to lice član društva;

- 4) meru zabrane obavljanja delatnosti za to lice, odnosno konkurentsko društvo
- 5) raskid radnog odnosa za to lice, ako je to lice zaposleno u društvu.

Društvo sa ograničenom odgovornošću

S obzirom na brojne izmene, u nastavku teksta biće reči o promenama koje se odnose na najzastupljenija društva sa ograničenom odgovornošću.

Osnovni kapital društva iznosi najmanje 100 dinara.

Društvo može povući i poništiti udeo člana društva samo u slučajevima i na način izričito predviđen osnivačkim aktom.

Osnivačkim aktom može se predvideti da se udeo u društvu može preneti na lice koje nije član društva, samo uz prethodnu saglasnost društva.

Društvo je ovlašćeno da, umesto davanja saglasnosti, odredi treće lice na koje prenosilac udela

može preneti udeo pod istim uslovima, u kom slučaju prenosilac udela može svoj udeo preneti isključivo na to treće lice pod tim uslovima.

Ako društvo obavesti prenosioca udela o tome da mu uskraćuje traženu saglasnost, prenosilac udela može tužbom protiv društva nadležnom sudu zahtevati donošenje presude koja će zameniti saglasnost društva.

Osnivačkim aktom mogu se predvideti i druge vrste ograničenja za prenos udela. Osnivačkim aktom može se predvideti pravo društva ili jednog ili više članova društva, da u roku od šest meseci od smrti člana društva, a najkasnije u roku od tri meseca od dana registracije naslednika preminulog člana društva, kao članova društva u skladu sa zakonom o registraciji, donesu odluku o prinudnom otkupu udela od njegovih naslednika.

Član društva može založiti udeo ili deo udela, osim ako je osnivačkim aktom drugačije određeno.

Upravljanje društvom može biti organizovano kao jednodomno ili dvodomno.

U slučaju jednodomnog upravljanja, organi društva su: 1) skupština; 2) jedan ili više direktora;

U slučaju dvodomnog upravljanja, organi društva su: 1) skupština; 2) nadzorni odbor; 3) jedan ili više direktora.

Osnivačkim aktom određuje se da li je upravljanje društvom jednodomno ili dvodomno.

Direktora imenuje skupština, odnosno nadzorni odbor ako je upravljanje društvom dvodomno.

Direktor vodi poslove društva u skladu sa osnivačkim aktom i odlukama skupštine, kao i sa uputstvima nadzornog odbora ako je upravljanje društvom dvodomno, društvo ima i nadzorni odbor, koji nadzire rad direktora.

Obaveza usklađivanja i datum primene propisa

Usklađivanje društva sa ograničenom odgovornošću sa novim zakonom predviđeno je za početak primene ovog zakona, a zakon se primenjuje od 01. februara 2012. godine. Nad društvima koja ne budu usklađena biće otvoren postupak likvidacije. □

Igor Isailović, advokat